ԹԻՒ 908 ՏԱՐԻ ԵՐԿՈՏԱՍԱԿ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1884 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 22

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

10 փարայ

ՕՐԱԹԵՐԹ

10 փարայ

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան գինն է Պօլսոյ եւ գաւառաց համար 7 արծաթ մեճիտ կանխիկ. գաւառական թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ է: վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդք ալ կընդունուին:

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ ճամակ պետք է ուղղել առ Տեր-Խմբագիր Հայրենիք Բիզա փաշա խան Թ. 14. Խմբագրութեան ուղղեալ գիր ետ չէ տրուիր: Ծանուցման տողը մեկ անգամի համար 3 դրուշ. աւելի անգամի համար սակարկութիւն կըլլայ:

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼԿԻ

Նայէ ֆրայէ Բրէօճ լրագիրը աղերսագիր մը կը հրատարակէ զոր Մօսթարի սերվօ-քաթոլիկ ժողովուրդը Պօսնայի կառավարութեան մատուցեր է, զինուորական նոր օրինաց դէմ խօսիլ բողոքելով:

— Զէթինեէի մէջ տարեգլխին նոր լրագիր մը պիտի սկսի հրատարակուիլ:

Մինչեւ յարդ. Զէթինեէի մէջ պաշտօնական թերթ մը միայն կը հրատարակուի. հետեւաբար նորահաստատ լրագիրը Գարատաղի, Քալթաբօի, Պօսնայի, Հերսեքի եւ Ալպանիոյ Սերվիացի ժողովրդոց մեծ օգուտ պիտի ընծայէ. առ այժմ չաբաթը մի անգամ պիտի հրատարակուի:

— Լօրտ Տէրպի Պ. Կլատսթոնի կողմանէ Հավէրտընի դղեակը հրաւիրուեր է:

Մէմօրիալ Տիվլօմաթիք լրագիրը կըսէ թէ Պ. Կլատսթոն խորհրդարանին բացուելէն քանի մ'օր ետքը իշխանուհիներէ պիտի քաշուի և լօրտ Տէրպի գանձուց պաշտօնեայ պիտի անուանուի: Պ. Կօշէն ալ գանձուց պաշտօնէութեան քարտուղար պիտի ըլլայ:

— Ս. Փեթրսպուրկի ժուրնալը ռուսօ-պուլղարական վաճառականութեան մասին յօդուած մը կը գրէ որմէ հետեւեալ տողերը կը քաղեմք:

«Հիմա ընդ ամենը երկու գիծ կայ Պուլղարիոյ հետ հաղորդակցութեան համար. 1. Աւստրօ-Հունգարական գիծը (Օտէսա, կալաց, Ռուսճուք), այսինքն աւստրիական Լոյտ ընկերութեան շոգենաւները որք Օտէսայէն կալաց կերթան, և Դանուբեան ընկերութեան շոգենաւները որք Օտէսայի և Վարնայի մէջ կերթևեկեն. յետոյ Վարնայէն Ռուսճուխ բանող գաղղիական երկաթուղին:

«Ռուսիոյ և Պուլղարիոյ մէջ առևտրական յարաբերութիւն հաստատելու համար, պէտք է նախ Օտէսայի և Բուսճուխի մէջ ռուսօ-պուլղարական ուղիղ գիծ մը հաստատել, որ յետոյ մինչև Զիլթօվ և Վիտին կրնայ ընդարձակիլ»:

— Ծար կըսէ թէ Ճունաստանէն Օսմանեան դաւառները ղրկուած նամակները Օսմանեան թղթատան կողմանէ իրենց տէրերուն չը յանձնուելով, նորէն Ճունաստան ղրկուեր են:

— Պ. Լէօնիտաս Պալթաճի ի պատիւ Եւրոպայի արժեթղթատեարց պատուիրակաց և Օսմանեան պանքային տնօրէններուն կոչունք մը տուաւ անցեալ շաբթու:

— Իսկենտէրունի մէջ կաղի և ածուխի հանքեր դտնուեր են:

— Սոֆիայի մէջ եպիսկոպոսաց ժողով մը տեղի ունեցեր է:

Պուլղարաց Էքզարքը ձմեռը Սոֆիա պիտի անցնի, յառաջիկայ գարնան ընակէղբը պիտի մեկնի:

Բոլոր եպիսկոպոսները իրենց վիճակներն երթալէ առաջ իշխանին պիտի ներկայանան եղեր:

— Մայրաքաղաքիս գաղղիական դեսպան Պ. Թիսօ նոր տարւոյ առթիւ գաղղիական գաղթականութիւնն ընդունեց կիրակի օր դեսպանատան մէջ: Այս առթիւ ատենախօսութիւնք տեղի չունեցան և ոչ իսկ ճաշ մը տրուեցաւ ինչպէս սովորութիւն էր ամէն տարի:

— Մայրաքաղաքիս եւրոպական լրագիրներու ուղղեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Օսմանեան կառավարութիւնը մօտերս եւրոպայէն 12 միլիոն անգղիական ոսկւոյ վոխառութիւն մը պիտի ընէ որոյ տոկոսը և գլխավճարը 600,000 անգղիական ոսկիի պիտի հասնի:

— Ամէլին Բաւլինա անուն Օրիորդը որ քանի մը տարիէ ի վեր Պօսնայի մէջ իւր բարեգործութիւններովը անուանի եղած է, Լոնտրայի լրագրոյ միջոցաւ ժողովրդեան օգնութիւնը կը խնդրէ ի նպաստ որբանոցի մը զոր Սէրաեւոյի մէջ հաստատած է, ուր 32 աղջիկ և 8 մանչ կը ինամէ բոլորն ալ Պօսնացի գաղթականներու որբեր ըլլալով:

Օրիորդը կը ծանուցանէ թէ անցեալ տարի 52 տղայ ինամեր և հագուստներ է այս որբանոցին մէջ. և սակայն հաւաքած դրամները հազիւ կրցեր են ծախսուց կէսը հոգալ: Ապատամբութենէ ետքը գաղթականաց վերադարձէն ի վեր, Սէրաեւոյի որբանոցին մէջ ընդհամառած 33 մանչ տղայ զանազան արհեստներու տրուեր են. ոմանք ալ դըպրոցներու մէջ դրուեր են, որք այժմ պոյ են: Օրիորդը կը յաւելու թէ աւըտրիացիք Պօսնան դրաւելէ ի վեր այս դաւառին մէջ վերջին աստիճան աղքատութիւն տիրած է, և ընկերական կեանքը չափազանց դառնացած է:

— Մէքկէ կայսերական նուէրները տանող կարավանը առանց քօլերայի հանդիպելու Դամասկոս հասեր է:

— Ծովային ապահովագրական ընկերութիւնները ժողովանս [illegible] ընդհանուր վատառքները չեն ուզեր վճարել, առարկելով թէ չոգենաւը ճամբորդութեան մէջ ըլլաստուած չէ, այլ մայրաքաղաքիս մէջ խարսխեալ միջոցին վառանդի հանդիպած է:

— Խատիգիւղի մէջ փողոցը նետուած նորածին մանուկը ղոր անցեալ շաբթու գրեցինք, Մուրատեան էֆ. ի տանը առջեւ գրուեր է: Մանուկին վրայ յուսահրեն լեղուաւ ծանուցում մը տեսնուելով, խատիգիւղի յունաց եկեղեցին ղրկուեր է. սակայն այս վերջինը մերժելով, իւսկիւտարի ոստիկանութեան յանձնուեր է որ անմիջապէս յունաց Պատրիարքարանը ղրկէր է:

— Իրլանտայի կանանց միութիւնը հետեւեալ յայտարարութիւնը ղրուեր է:

«Առ կանայս Իրլանտիոյ. Աբիւթիւն. կանանց իրլանտեան միութիւնը անընկճելի կը մնայ և կսպառնայ ամենուն. թշնամւոյն կըսպասեմք. 11 ամիս է յորմէ հետէ Միչէլ Տավիթ Իրլանտայի կանանց հրաւէր մ'ուղղեց յորդորելով որ հայրենեաց վերակենդանութեան համար իրենց եղբարց օգնութեան հասնին: Ահաւասիկ մեր պաշտօնը կատարելու ժամը հասած է: Զեզմէ ով Իրլանտացի կիներ, կանչեալ է երկրին բարին: Ըսէք ժողովրդին որ իւր բանտարկեալ գլխաւորաց հետազոտի: Միշտ պատրաստ գտնուեցէք: Եթէ ձեր մէջէն մեկը բանտարկուի, պէտք է որ ուրիշ մը, հոգ չէ թող մանուկ ը'ըլլայ, տեղը անցնի: Մեր միջոցներն անսպառ են: Մենք արդարութեան, իրաւանց, հաւատոյ և ազատութեան գատը կը պաշտպանենք: Ցիչեցեք Լիմերիքը. Աստուած թող Իրլանտան վրկէ»:

— Տըպլինէն զրկուած հեռագիրը մը կը ծանուցանէ թէ Մինդեան գիշերը պատահած կռւոյն մէջ 100 էն աւելի անձինք վիրաւորուելով, Տըպլինի հիւանդանոցներուն մէջ կը գարմանուին:

— Միացեալ-Նահանգաց մէջ դերմանական գաղթականութիւնը 1882 ին նոր տարիներէն աւելի պիտի ըլլայ: 14000 հոգի պատրաստուած են յառաջիկայ տարւոյն համար. այս պատճա-

ռաւ Գերմանիոյ Լոյտ՝ ընկերութիւնը իւր չոգենաւները պիտի չատցնէ գաղթականաց փոխադրութեան համար։ Ըստ վերջին լրոյ 1882 մարտ առնոյն մէջ Պրէմէն 18 չոգենաւ Ամերիկա պիտի մեկնին։

— Պիզմարք իշխանը յայտարարեր է թէ՝ կայսեր [illegible] է Պապին անկախութիւնը Եւրոպայի մէջ ապահովութեան ներքև դնել, քանի որ Իտալիա անկարող կը դտնուի ատոր։

— Մօրնինկ Փոսթ կըսէ թէ Պ. Հօյօս Փէթրսպուրկի աւստրիական դեսպան պիտի անուտնի Բալնօքի կոմսին տեղ։

— Շանզի զօրավարը Ռուսիոյ կայսեր և կայսրուհւոյն ներկայացեր է իւր հրաժեշտի գրերը մատուցանելու համար։

— Ոչնչականաց դործադիր ժողովը յայտարարութիւն մը հրատարակելով յանուցեր է թէ Չերեվինի (Փէթրսպուրկի ոստիկանութեան պաշտօնեայ) դէմ եղած սպանութեան փորձին մէջ ինքը մասնակցութիւն չունի ընաւ. նոյնպէս Մոսկուայի 300,000 բուպլիի դողութենէն տեղեկութիւն չունի և այսպիսի դողութիւններ ընելէ իւր բուն նպատակը։

— Նիւ-Եօրքէն Տէյլի Նիւսի կը դրեն թէ իրլանտական միութեան ինդպատ բացուած հանդանակութիւնը նուազեր է, այնպէս որ վերջին չորքուան մէջ ընդ ամէնը 2099 տոլար հանգանակուեր է։

ԱՉԿՍՅՈՆ

Փակումն Նահանդային ժողովոյ Արեւելեան Բումելիի։ Տարձակմունք հակաօրէնական նիստ. փոխանայ ընդդէմ կառավարութեան. Մասիսի թղթակցին մէկ սխալը. Ազգային վարժարան եւ Դեր. Տաճատ Ծ. վարդապետ Ոսկանեան։

Փիլիպէ 14 դեկտ. 1881

Արեւելեան Բումելիի Նահանդային ժողովը տնոյս 12ին փակուեցաւ, բայց ոչ այն շքեղութեամբ, ինչպէս որ սովորութիւն էր այսպիսի առիթի մէջ։ Ըստ ո. Բումէն. Վ. Ալէքօ փաշա անձնական տրամարութեան պատճառաւ իւր նեղքին գործոց տնօրէնն (տիրեքթէօր) Մ. Քրիստիովիչի Թողած էր փակել զայն։ Զանազան պատճառներ կը վերագրին այս բանին. բայց մեզի կերեւայ թէ կառավարութեան գործոյ համար եղած անվերստահութիւնն էր պատճառը, ինչպէս որ և ստորև կը տեսնուի։

Սոյն ժողովոյս նիստերը որչափ աղմկալից եղան, զայն չեմք վարանիր յայտնել աստ, այլ քանի մը իրողութիւններ հաղորդել, որք երեսփոխանաց բուռն և ծայրայեղ ազատամտութեան մի ապացոյցը կրնան համարուիլ։

Նահանդային ժողովոյս բայումը՝ որ հոկտ. 12ին տեղի ունեցաւ, վարչական կուսակցութեան տարած յաղթանակաւ նշանաւոր եղաւ, որով սոյն կուսակցութենէն ընտրուեցաւ ժողովոյն նախագահն Մ. Կրուէֆ Եօրկի, այժմեան կրթական Տնօրէնին եղբայրը։ Սակայն հակավարչական երեսփոխանք հանդարտ չմնային. առաջին յարձակումը ելմտական Տնօրէն Տօքթ. Սմիրանօքիին դէմ եղաւ, զոր կամբաստանէին իբր թէ գանձուն ստակը անխղճարար քանի մը վաճառականց նաձ ձեռքը յանձնած էր ըստ հաճոյս գործածելու, եւ թէև ելմտային Յանձնաժողովմի կարգեալ է այժմ սոյն հաշիւները քննելու, տիշեալ Տնօրէնը իւր հրաժարականը տուաւ։ Սոյն հրաժարեցոյն տեղը՝ կառավարութիւնը երկու անձ ընտրելի ներկայացուց ժողովոյն, որ զանազանք ապիկար և անհմուտ դանելով՝ ուրոշեց ի հարկին ելմտագէտ անձ մը բերել տալ Եւրոպայէն, եթէ արժանաւոր անձ մը չդտնուի հոս։ Այս դէպքը պատահեցաւ ժողովոյն փակման առաջին օրը՝ յորում ներքին գործոց Տնօրէնը զայրացած ժողովէն վռնտած էր։ Հետաքրքր կը կարծուի թէ այս ըլլայ Ն. Վ. Ալէքօ փաշային ժողովը անձամբ չփակելուն պատճառը։ Չմոռնանք յանելուլ թէ բոլոր պաշտօնեայքնոյն գումակ յարձակմանց ենթակայ եղած և տեղւոյս քաղաքապետը իւր հրաժարականը տուաւ, վաճառականութեամբ զբաղելու մասին եղած ձայնը ակնարկութեանց տպագաւ։

* * *

Այս առթիւ Մասիս պատուական լրագրոյ արդոյ թղթակցին մէկ սխալը կը վերուքիմ ուղղել, որ Նալումօֆ ա. նուն երեսփոխանին Պ. Հիրշի դէմ ըրած նիստ. բայց մեզի կերեւայ թէ կառավարութեան գործոյ համար եղած անվերստահութիւնն էր պատճառը, ինչպէս որ և ստորև կը տեսնուի։

Սոյն ժողովոյս նիստերը որչափ աղմկալից եղան, զայն չեմք վարանիր յայտնել աստ, այլ քանի մը իրողութիւններ հաղորդել, որք երեսփոխանաց բուռն և ծայրայեղ ազատամտութեան մի ապացոյցը կրնան համարուիլ։

Նահանդային ժողովոյս բայումը՝ որ հոկտ. 12ին տեղի ունեցաւ, վարչական կուսակցութեան տարած յաղթանակաւ նշանաւոր եղաւ, որով սոյն կուսակցութենէն ընտրուեցաւ ժողովոյն նախագահն Մ. Կրուէֆ Եօրկի, այժմեան կրթական Տնօրէնին եղբայրը։ Սակայն հակավարչական երեսփոխանք հանդարտ չմնային. առաջին յարձակումը ելմտական Տնօրէն Տօքթ. Սմիրանօքիին դէմ եղաւ, զոր կամբաստանէին իբր թէ գանձուն ստակը անխղճարար քանի մը վաճառականց նաձ ձեռքը յանձնած էր ըստ հաճոյս գործածելու, եւ թէև ելմտային Յանձնաժողովմի կարգեալ է այժմ սոյն հաշիւները քննելու, տիշեալ Տնօրէնը իւր հրաժարականը տուաւ։ Սոյն հրաժարեցոյն տեղը՝ կառավարութիւնը երկու անձ ընտրելի ներկայացուց ժողովոյն, որ զանազանք ապիկար և անհմուտ դանելով՝ ուրոշեց ի հարկին ելմտագէտ անձ մը բերել տալ Եւրոպայէն, եթէ արժանաւոր անձ մը չդտնուի հոս։ Այս դէպքը պատահեցաւ ժողովոյն փակման առաջին օրը՝ յորում ներքին գործոց Տնօրէնը զայրացած ժողովէն վռնտած էր։ Հետաքրքր կը կարծուի թէ այս ըլլայ Ն. Վ. Ալէքօ փաշային ժողովը անձամբ չփակելուն պատճառը։ Չմոռնանք յանելուլ թէ բոլոր պաշտօնեայքնոյն գումակ յարձակմանց ենթակայ եղած և տեղւոյս քաղաքապետը իւր հրաժարականը տուաւ, վաճառականութեամբ զբաղելու մասին եղած ձայնը ակնարկութեանց տպագաւ։

* * *

Այս առթիւ Մասիս պատուական լրագրոյ արդոյ թղթակցին մէկ սխալը կը վերուքիմ ուղղել, որ Նալումօֆ անուն երեսփոխանին Պ. Հիրշի դէմ ըրած խօսքերը խեղաթիւրած էր և հակահրէական պատերազմի մը հրատարակման պատճառ կրնկատեր զանի։

Եթէ հաւատալ արժան է նոյն իսկ Մ. Նալումօֆին խօսից, միայն դանգատած էր նա երկաթուղւոյն անկանոնութեանը և սղութեանը համար, և կառաջարկեր Պ Հիրշի տրուած առանձնաշնորհը ճշդիւ գործադրել և չմոռնալ որ այն սահմանին անդին անցնի։ Ակնհայ պատճառ չկայ անտառին դիծը չնչել, որ ընկերութեան պիտոյիցը համար յատկացեալ է, և ո՛չ թէ Պօլսէն մինչև Սարամպէյ եղած դիծը, ինչպէս որ մեր Պ. Թղթակիցը կը կարծէր։ Իսկ հակահրէական չարժման գալով այսպիսի իմաստով խօսք մը ոչ ըրած է Պ. Նալումօֆ և ոչ իսկ Պուլկար ժողովուրդը այսպիսի գաղափար մը ունեցած է, կը վերագրեմք որ Պ. Թղթակիցը քաղաքային խնդրոյ նկատմամբ սոյն պղրիւրներէ քաղէր իւր առած տեղեկութիւնները և իւր դէմ քաղաքին հասարակութեան արդարացի ղայրոյթը չդրդռէր, այն հասարակութեան՝ որ Պուլկար ժողովրդեան հետ կը բաղձայ սիրով ապրիլ, քանի որ նա երկրին մեծամասնութիւնը կը կազմէ։

* * *

Փիլիպէի ազգային երկսեռ վարժարանը մեզ կը խոստանայ բարեկարգ վիճակ մը ստանալ շնորհիւ հասարակութեան ջանից, եւ թէև վերջին օրերս դժգոհութիւնը տեղի ունեցան, վարժարանը ուսմանց հիմնական ծրագիր մը և կանոնադրութիւն մը չունենալուն առթիւ, և այս մասին թաղ. պատ. խորհրդոյ բողոք ղրկուեցաւ, բայց կը յուսանք որ թէ թաղ. խորհուրդը և թէ նորընտիր հոգաբարձութիւնը հասարակութեան այս փափաքը պիտի կատարէ, որով վարժարանս տեղական չարունակութիւն մը պիտի ստանայ և վարժարանէս հրաժարեալ աշակերտք դէթ հայերէն լեզուի հմուտ և ղայն ապագային մէջ ղաղդացնելու վիճակին մէջ պիտի ըլլան։

Դեր. Տաճատ Ծ. վարդապետ՝ որ սոյն վարժարանիս տնօրինութիւնը և բարձրագոյն դասատուի պաշտօնը կըստանձնէ։

ԿԱՐՄԻՐ ՏԱՆ ԱՍՊԵՏԸ

Ը.

ՔԵՆՈՎԱԲԼ

(Շար. տես թիւ 907)

— Ներեցէք, քաղաքացի, ըսաւ ան, ինչո՞ւ առաջուընէ չը դիտցայ ձեր երախտաւոր անձ մ'ըլլալը։ կինս կը յիշէր միշտ մարտ 10ի իրիկունը ձեր ըրած բարիքը, սակայն ձեր անունը մոռցած էր։ Հետևաբար չէինք դիտեր թէ որի՞ հետ էր գործերնիս. ապա թէ ոչ ձեր պատուոյն և ձեր նպատակին վրայ քնաւ չպիտի կասկածէինք. ուստի երկրորդ անգամ ներողութիւն կը խնդրեմ։

Մօրիս ընդարմացած էր. հրաչիւք իմն ոտքի վրայ կեցած էր. գլուխը կը դառնար և լսնալու վրայ էր։

Ուստի վառարանին լրծնեցաւ։

— Բայց վերջապէս, ըսաւ անիկա, ինչո՞ւ համար զիս սպաննել կուզէիք.

— Ահա դաղտնիքը քաղաքացի, ըսաւ Տիքսմէր։ Ինչպէս դիտէք արդէն, այս խաղաղարդի գործարանին տէրն եմ ես։ Մօրիի համար գործածած թթուս (ասիտ) մաքսէ վախցուած տպրանքներ են։

Արդ իմ մաքսաններս երես իմացած էին որ այս մասին ընդհանուր ժողովոյ տեղեկութիւն տրուած էր. և երբ ձեր գալը տեսայ, վախցայ. մանաւանդ որ իմ մարդիկներս ձեր կարմիր գլխարկը տեսնելով աւելի վախցան. և ինչո՞ւ ծածկեմ, ձեր մահը վճռուած էր։

— Դիտեմ, դիտեմ, պոռաց Մօրիս. ըսածնիդ նոր բան չէ, ձեր վիճաբանութիւնը լսեցի և ձեր հրացանը տեսայ։

— Արդէն ներուժ խնդրեցի ձեղմէ, կրկնեց Տիքսմէր դթոտ նայուածքով մը Դիտցիք որ ներկայ ժամանակիս շնորհիս եռ և իմ ընկերս Պ. Մօրան ամբաւ հարստութիւն մը գիղելու վրայ ենք։ Ջինւորական պարկեր կը պատրաստեինք և ամէն օր 1500 կամ 2000 հատ կը չինեինք։ Ներկայ ժամանակին խառնակութեանց շնորհիւ յորում թաղապետութիւնը երկար բարակ հաշիւ ընելու և քննելու միջոց չունի, պէտք է խոստովանիլ թէ պղտոր ջուրի մէջ ձուկ կորսանք, և այս ամէնը հարիւրին երկու հարիւր չահ կը բերեն մեզի։

— Ա՛հ, հիմա հասկցայ, ըսաւ Մօրիս. դուք կը վախնայիք ուրեմն որ մի՛ գուցէ այս ամէնը յայտնեմ. սակայն հիմա որ զիս ճանչցաք, այլևս վստահ էք, այնպէս չէ՞։

— Հիմա, ըսաւ Տիքսմէր, վարձատանգամ չեմ հարցներ։

Ցեղոյ ձեռքը անոր ուսին վրայ դնելով և քմծիծաղով մը երեսը նայելով.

խօսքերը խեղաթիւրած էր և հակահրէական պատերազմի մը հրատարակման պատճառ կրնկատեր զանի։

Եթէ հաւատալ արժան է նոյն իսկ Մ. Նալումօֆին խօսից, միայն դանգատած էր նա երկաթուղւոյն անկանոնութեանը և սղութեանը համար, և կառաջարկեր Պ Հիրշի տրուած առանձնաշնորհը ճշդիւ գործադրել և չմոռնալ որ այն սահմանին անդին անցնի։ Ակնհայ պատճառ չկայ անտառին դիծը չնչել, որ ընկերութեան պիտոյիցը համար յատկացեալ է, և ո՛չ թէ Պօլսէն մինչև Սարամպէյ եղած դիծը, ինչպէս որ մեր Պ. Թղթակիցը կը կարծէր։ Իսկ հակահրէական չարժման գալով այսպիսի իմաստով խօսք մը ոչ ըրած է Պ. Նալումօֆ և ոչ իսկ Պուլկար ժողովուրդը այսպիսի գաղափար մը ունեցած է, կը վերագրեմք որ Պ. Թղթակիցը քաղաքային խնդրոյ նկատմամբ սոյն պղրիւրներէ քաղէր իւր առած տեղեկութիւնները և իւր դէմ քաղաքին հասարակութեան արդարացի ղայրոյթը չդրդռէր, այն հասարակութեան՝ որ Պուլկար ժողովրդեան հետ կը բաղձայ սիրով ապրիլ, քանի որ նա երկրին մեծամասնութիւնը կը կազմէ։

* * *

Փիլիպէի ազգային երկսեռ վարժարանը մեզ կը խոստանայ բարեկարգ վիճակ մը ստանալ շնորհիւ հասարակութեան ջանից, եւ թէև վերջին օրերս դժգոհութիւնը տեղի ունեցան, վարժարանը ուսմանց հիմնական ծրագիր մը և կանոնադրութիւն մը չունենալուն առթիւ, և այս մասին թաղ. պատ. խորհրդոյ բողոք ղրկուեցաւ, բայց կը յուսանք որ թէ թաղ. խորհուրդը և թէ նորընտիր հոգաբարձութիւնը հասարակութեան այս փափաքը պիտի կատարէ, որով վարժարանս տեղական չարունակութիւն մը պիտի ստանայ և վարժարանէս հրաժարեալ աշակերտք դէթ հայերէն լեզուի հմուտ և ղայն ապագային մէջ ղաղդացնելու վիճակին մէջ պիտի ըլլան։

Դեր. Տաճատ Ծ. վարդապետ՝ որ սոյն վարժարանիս տնօրինութիւնը և բարձրագոյն դասատուի պաշտօնը կըստանձնէ։

նէ, անշուշտ պիտի աշխատի հասարակութեան այս վիճակը լեցնել։ Ուրախ պիտի ըլլամք նաեւ եթէ յիշեալ Ծ. վարդապետը փաթաքի հմտալից քարոզնեերով «Հայութեան ղեկավարը վառ պահել, ուսուցանել չյարիլ օտարին և չսիրել ինչ որ Հայ ազգին և Հայ եկեղեցւոյ ճշմասարեր է»(*)։ քանի որ տարիուկէսուան վարձառութեամբ գիտեմք թէ այդպիսի գովելի ընթացքի մը մէջ չզլուեցաւ, ըստ որում միայն տնօրէն-դասատու կը նկատէր իւր անձը։

Մասիսի Գ թղթակցին ուսած յոյսն կապահովէ թէ յիշեալ վարդապետը՝ իբրև Հայ եկեղեցւոյ արժանաւոր կղեր, այս անգամ կրկին ի փիլիպէ հաստատուելով, անցեալ տարուան ընթացքը չը պիտի ունենայ. գայս կը բաղձայ նաև տեղւոյս հասարակութիւնը։

——

— Հիմա դուք ըսէք նայիմ, ըսաւ Տիքսմէր, քանի որ ալ բարեկամ ենք, դուք ի՞նչ կը փնտռէիք այս տեղերը։

— Բայց արդէն ըսի կարծեմ, թօթովեց Մօրիս։

— Այո, կին մը. կնկան մը վրայ էր խօսքը։

— Լաւ, լաւ, ըսաւ Մօրիս. պէտք է որ ես ալ բացատրութիւն մը տամ։ Այո, կին մը կը փնտռէի որ անցեալ իրիկուն դիմակաւորեալ ըլլալով, ըսաւ ինձի թէ այս թաղը կը բնակի. ոչ անունը, ոչ բնակութիւնը և ոչ վիճակը գիտեմ. միայն սա գիտեմ որ խենթենալու չափ սիրահարած եմ. փոքրիկ է նա հասակաւ...

Բենովաբէ բարձրահասակ էր։

— Խարտիշագեղ կին մ'է և զուարթ դէմք մ'ունի,

Բենովաբէ թիատրոյն էր և թափանցիկ մեծ աչքեր ունէր։

— Վերջապէս պզրանքը սիրող հրա-

կը յուսամք որ այս մասին ճշդիւտ տեղեկութիւնք կը տրուին մեզ։

——

Լիմ անապատի վանահայր Արժ. Պօղոս վարդապետի կողմանէ Պատրիարքարան ղրկուած դիր մը խել մը հարստահարութեանց դէպքեր կը պատմէ և այս մասին Պատրիարքարանի բարեխօսութիւնը կը խնդրէ։

——

Ստուգեցինք թէ Բաղէշի ներքին խռովութեանց խնդրոյն մէջ տեղւոյն քրիստոնեական աղգային իշխանք ալ բաւական դեր խաղացած և անշուշտ «պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որոլու համար» այս ու այն կուսակցութիւնը գրգռելէ չեն դադրած։

Սակայն գոհութեամբ լմացանք որ բաղքականաց Ազգապետ Մեծ. Բակոր էֆէնտի այս մասին յորդորական դիր մը ղրկեր է Բաղէշի բողոքական եղբարց և աղգային չահուց սեղանին վրայ ի գործակցութիւն հրաւիրեր է։

——

Վարչական խորհուրդը վաղը Ազգ. Պատրիարքարան նիստ պիտի ընէ։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Տէրվիշ փաշայի փոխանորդ Հաճի Օսման փաշա երէկ մայրաքաղաքս հասաւ. կըսուի թէ մեծ պաշտօնի մը կոչուած է։

— Եանեայի զօրաբաժնին հրամանատար Շերիֆ փաշա երէկ մայրաքաղաքս հասաւ և Ադրիանուպոլիս պիտի մեկնի։

— Վեհ. Սուլթանի թիկնապահ Ալի պէյ ալ որ Բաշկալի Էմիրին որդին եղիպտոս տարած էր, երէկ մայրաքաղաքս դարձաւ։

— Վաղըթ կըսեն թէ ընկղմեալ Փըրօվանս շոգենաւին ծովասոյզ եղած ատեն մէջէն տակառ մը ծովը նետեր են, նաւահանգստիս վարչութիւնը յիշեալ տակառը քննելով, տինամիտի տակառ ըլլալը հաստատեր է, զոր Պօլիս բերեր, սակայն ինչպէս կերեւի, ժամանակին չեն կրցեր դուրս հանել։

— Լա Թիւրքի կըսեն թէ Տէրքոսի ըմբերը Ներա փոխադրելու արտօնութիւն ստացող Թուրնօ պէյ, որ Փարիզ գացած էր դրամատեարց հետ բանակցելու համար, յաջողեր է իւր ձեռնարկութեան մէջ և չատ մը պանքաներ դրամական օգնութիւն ընել խոստացեր են։

— Սպարապետութեան դռնէն բոլոր գինուրական կեդրոնեերու հրաման ըրուեր է ղօրացրեալ չատ հսկելու, որպէս զի չըլլայ թէ ապօրինաւոր ընթացքի մը մէջ գտնուին. Ներիմ այս լուրը տալով միանգամայն ծնրի և Ֆա Թիւրքիի հրատարակութեանց կը պատասխանէ, ըսելով թէ եղած աւազակութիւնք ոչ թէ կայսերական ղօրաց, այլ ծպտեալ աւազակներու միջոցաւ տեղի կունենան, որուն ոստիկանութիւնը պարտաւոր է հսկել և ոչ սպարապետութիւնը։

— Ջուրի պակասութեան առաջն առնելու համար առջի օր քաղաքապետութեան դուռը ժողով կազմուած ըլլալը ծանուցած էինք. վերջին տեղեկութեանց համեմատ նոյն ժողովին մէջ ուրոշուեր է «Իսան տերէսի» կոչուած թունելին շինութիւնը գարնան մէջ աւարտել, և միւս թունելն ալ ժամանակաւ մաքրել։

«ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ»

Աշխատասիրեալ Մ. Ե. Աղապալեան

. . . Մկրտիչ . . . Աղապալեան

Կրթական Տեսչութիւնս ստացաւ Ձեր նոյն ամսաթիւ նամակն ինչպէս եւ Ձեր երկասիրած «Իրագիտութիւն» անուն դասագիրքն եւ նորա «Բացատրութիւն ի պէտս վարժարանաց» դասատետրն որ կը ներկայէք մեզ ի վաւերացումն։

Կրթական Տեսչութիւնս ի քննին առնելով Ձեր սոյն երկասիրութիւնն, գանկը մեր աղգ. ընտելարանաց մէջ գործածութեան արժանի դատաւ եւ վաւերացոյց։

Մնամք յորդանօք

Աղգ. Կեդր. վարչութեան Կրթ. խորհրդ.
(Կնիք) Մ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ
Կրթական Տեսչութեան

——

ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ի պէտս վարժապետաց 5 ղրչ.
ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ի պէտս աշակերտաց 5 ղրչ.

Ամեն դրավաճառաց քով կը գտնուի, չատ դնողներու եւ դպրոցաց համար զեղչ կըլլայ։

(*) Տես Մասիս թիւ 3060

— Ես ալ ուզեցի, ըսաւ Տիքսմէր, քանի որ ալ մեկտեղ գըտնուեր ենք, որպէս զի տեսնէք թէ անոնք երեւցածին պէս դէշ մարդիկներ չեն։

— Բայց, ըսաւ Մօրիս Բենովաբէի հետ քանի մը ժամ անցընելու ուրախութենէն ալլայլեալ, չը գիտեմ թէ այսպիսի պատիւ մը պէ՞տք է որ ընդունիմ։

— Ինչպէս, ըսաւ Տիքսմէր. այո պէտք է ընդունիք. անոնք բարի տղաքներ են և ձեզի նման հայրենասէր։ Ասկէ զատ առանց մեկտեղ ճաշելու միշտ այնպէս պիտի կարծեմ թէ դուք չէք ներեր ինձի։

Բենովաբէ չէր խօսեր. Մօրիս կը չարուչարուէր։

(Շարունակելի)

ԱՐՍԷՆ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Որ Եւրոպա դինի չինելու արհեստը լաւ ուսած է, այս անգամ Ադրիանու-պոլիս յատուկ դինի չինելով և մայրա-րաքաղաքս բերելով խիստ ընտիր տեսա-կէն, փոքր և մեծ քանակութեամբ կը վաճառէ Գալաթիա Խուրշունլու խան թիւ 15 վաճառատունը։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՒՅՑ
1882 ՏԱՐԻՆ

Սեպհականութիւն Ազգ. Հիւանդանոցի Հայոց
Տպագրութիւն Արամեան

Երկու հարիւր քառասուն երեսէ բաղկա-ցեալ ընդարձակ տպագրութիւնը բայլ բուն Օրացոյչ կը պարունակէ հետեւեալ կա-ռուցը ճոխ տեղեկութիւններ.

Հիմնադիրը Տաճկաստանի.— Օսմանեան դեսպանը ի գանգան աշխարհս.— Դեսպանք եւ հիւպատոսք օտար ազգութեանց ի Մայ-րաքաղաքիս.— Տանկ Օսմանեան Սուլթանայ.— Իշխանութիւնք ընդ գերիշխանութեամբ Սուլթանին.— Հայրապետութիւնք Հայոց.— Պատրիարքութիւնք. Անդամք Ազգ. ժողովոյ Հոգևորական առենի. Անդամք Քաղաքային առենի եւ Վարչական անենկի. Անդամք Ա-զգային սենեկի, եւ Ազգ. Կեդր. դատա-րանի Անհատական անենկի, եւ պաշտօնեայք Պատրիարքարանի.— Ընդարձակ ցիմակապրու-թիւն տէրութեանց՝ Գերմանիոյ, Գաղղիոյ, Անգղիոյ, Աւստրիոյ, Ամերիկայի, Իտալիոյ, Պելճիգ այի, Նեւիցերիոյ, Բորդուգալի, Տանի-մարդայի, Մկքսիքայի, Քարտնի, Շուէտ Նոր-վեկիոյ, Յունաստանի, Չիլիի, Պարսկաստանի, Չինաց, Պրազիլիոյ, Սպանիոյ եւ Հոլանտայի.— Պատուիրութիւն ժամանակագրական երեւելի դէպքից.— Նոր ցուցակ գնոց հեռագրութեանց Եւրոպական եւ Ասիական քաղաքաց Թուրքիոյ — Նիհ (Քարիճա) հեռագրի ըստ նոր կար-գադրութեան Միջազգային հեռագրութեանց.— Ցուցակ գնոց Եւրոպական Միջազգային Դիմաւորութեանց. Եւրոպական նամակա-տունք ի կ. Պոլիս, Գերմանական։ Անգլիական, Աւստրիական, Ֆրանսական, Հելլենական եւ Ռուսական.— Ժամանակացոյց մերձաւորական Օսմանեան Միջազգային Դիմաւորութեանց.— Ցուցակ գնոց Եւրոպական Տաճկաստանի երկաթուղեաց.— Ցուցակ գնոց եւ ժամանա-կացոյց նաւիտական, Մահասէզ, Աւստրիա-կան, Մէսաժըրի Մարիթիմ, Բաբէ Լէնէ եւ ընկ. եւ Ռուսական ընկերութեան չոգենաւուց.— Տոկոսաւոր եւ պարզեւաւոր արժէթուղթք դրամոց տպրութեանց եւ քաղաքաց Եւրո-պիոյ, Ցուցակը պարզեւաց.— Աղլեւայլը, Նորահնար օձա Շուէ սացւոյն ուղեւորութիւնն ի հիւսիսային բեւեռն, Փիլօքսէրա որդը, Զի-ւոյ պարիսպը, Ցորեն արտադրոյն երկիրք, երկաթուղեայ արդարութիւնը, Դաղմակոնու-թիւն յԱմերիկա, Լրագրաց թիւը, Վաճառա-կանութիւն ոսկւոյ եւ արծաթի, Դաղմակա-նութիւն Հայոց ի Զալա.— Անդային մասուկ.— Գլխաւոր ազգաց դրամներուն բաղդատու-թիւնը Թուրքիոյ եւ Ֆրանսայի դրամներուն հետ.— Գլխաւոր ազգաց չափերուն բաղդա-տութիւնը Թուրքիոյ չափերուն հետ.— Բաղ-դատական ցուցակ տարածութեանց եւ բնակ-չաց Եւրոպական տէրութեանց.— Ծանուցումն Արամեան տպարան եւ Գրատուն Բարիզու։

Կը ծախուի մանաւորապէս Արամեան տպարանը և ամեն գրավաճառաց քով նաև Ազգ. Հիւանդանոցի դրասենեակը։

ԳԻՆ 3 ՂՐՈՒՇ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԿԱՄ
ՆԱԽԱԴԻՏԵԼԻՔ

Բարոյական և բնական իրաց Թարգմանութիւն կարնոյ Ազգ. դպրոցի աշակերտաց

Ընթերցանութեան արժանի գրուագք մ'կ, եւ կրնայ նոր Տարւոյ առթիւ՝ խիստ յարմարա-պէս իբր նուէր գործածուիլ։ Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով եւ Գալաթիա, Զազըրեան արութիւն էֆէնտիի Լիթոգրաֆատունը, Թիւ 16։ Գինն է 60 փարա։ Շատ պնդութիւնն ամենքէն աւելի զեղչ կըլայ։

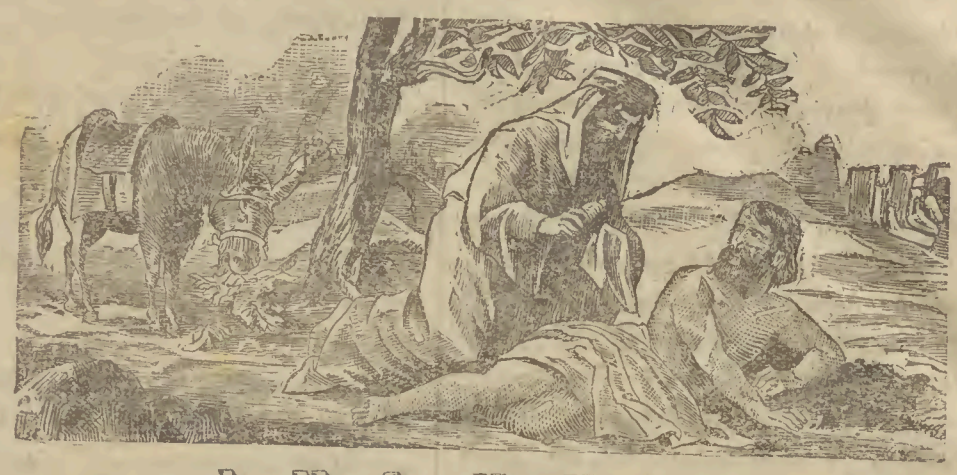

ՓԱՆԱՍԷ
ԴԵՂ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂ ՍՄՄԱՐԱՅԻՈՅՆ

Կը ծախուի Մխիթարեան եւ Ընկերոյ Ամերիկեան վաճառատունը ի Գալաթիա կ. Պոլսոյ։

Փանասէն իւր օգտակարութեամբն, ինչպէս Ամերիկայի եւ Եւրոպիոյ, նոյնպէս եւ Թուր-քիոյ այլ եւ այլ կողմերը մեծ ընդունելութիւն գտած է։

Փանասէն դեղագործն եւ գաւառագործն բժիշկն ու բարեկամն է, եւ մեծ օրհնութիւն մը համարուած է այն տեղերուն համար, ուր բժիշկ ու դեղ եւ գարման հազիւ կը գտնուին։ Փանասէն բուսական իւղերէ բաղադրեալ լինելով՝ բոլորովին անվնաս է։ Փանասէն այրածին ցաւը կ'առնէ ու քիչ առենի մէջ կը բուժէ. նոյնպէս եւ Տարմնոյն կարուած ու ճզմուած տեղե-րուն ցաւն ու բորբոքը չուտով կ'անցնէ։

Ջղային, յօդային եւ ոսկրային սաստիկ ցաւերը բուժելով՝ տաղնապալը կը հան-դարտեցնէ։ Ստամոքսի, փորի եւ աղեաց ցաւերը կը կտրէ ու պաղէ յառաջ եկած դժուարու-թեանց առաջքը կառնուէ։

Փանասէն ակագայ սաստիկ ցաւերը չուտով կը բուժէ։ Մարմնոյն կարուած կամ վիրա-տորեալ կողմերն առատ փանասէ քսելով չուտ կը բժշկուին ու կը գոցուին։ Փանասէն կը բժշկէ նաեւ փորտարութիւն, թանչք, հազ, չերմ, կոկորդի բորբոք եւ ուռեցք, մէջքի ցաւ եւ այլ զանազան ախտեր, որոց սկզբնապատճառը գրեթէ նոյնն են։ Ասկէց կը վկայեն չա-տեր, որք փորձած են։ Ընտանիք իրենց տան մէջ ու պանդոխտաք եւ ճանապարհորդք իրենց մօտ փանասէ պահելով եւ յանկարծական զժուարութեանց ատեն գործածելով մեծ օգուտ կը քաղեն եւ ծանր հետեւանաց առաջը կառնուն։ Փանասէն հեղուկ է, որ թէ՛ մարմնոյն վրայէն քսելով եւ թէ՛ խմելով ալ բժշկութիւն կը գործէ։

Գործածութեան կերպը հետն է։ Գլխաւոր վաճառատեղին է, Գալաթիոյ Եէնի-Ջամիի դրան կից Մխիթարեանին Ամերիկեան վաճառատունը, նաեւ մայրաքաղաքի պեզազործաց քով ու գա-ւառներն ալ կը գտնուին։

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԵԼՆԻՃԷ ԾԼԱԽՈՒՏ
ԳՕՆՔԻ ԵՂՔԱՐՔ ԵՒ ՇԱՀԻՆԻ
Գալաթա· Յանտրգճըլար փողոց 109

Ստորագրեալքս առեւտրական բոլոր պա-տասխանատուութիւնը մեր վրայ առնելով Գօնքի եղբարց եւ Շահինի հետ ընկերութեամբ Գալաթիոյ Սանտրգճըլար փողոցը թիւ 130 գոր-ծառանն հաստատելուս ի մեր՝ արժանապէս քաջալերուելնուդ պատասխան յանձախորդաց բազմութենէն։ Ամէն ոք լաւ գիտցած մեր գործարանէն եկած ճխտաւոր ընտրութիւնը, ճաշակը եւ գինեղուն չափաւորութիւնը տե-սակներուն համեմատութեամբ. ուստի եւ մեզ հարկ եղաւ, սակայն ընդարձակ ատպարէզ մը տալ մեր գործառնութեանց։

Եւ նախ՝ մեր գործարանն ու վաճառատունը փոխադրեցինք առաջուան գիմացը 109 թիւ չէն-քին մէջ, եւ իբրեւ հաճելիս ընդարձակու-թեամբը խիստ յարմարութիւն ունի թէ մայրա-քաղաքս թէ գաւառներէն եւ թէ օտար եր-կիրներէ եկած բազմաթիւ հրամանները յոյժ գոհացուցիչ կերպիւ եւ փութով կատարելու։

Երկրորդ՝ ծխախոտագործերգն արտադրող ամեն կողմ եւ մանաւանդ չէնիճէ յատուկ գործակալ-ներ կարգելով սկսած ենք մանաւոր խնամոք պատրաստել տալ բերքը եւ ահա այս խնամոց եւ զոհողութեանց չնորհիւն է որ այսօր ամեն-նալիր եւ հոտաւէտ ծխախոտներ կարող ենք ժամակարարել նաեւ 150նոց, 200նոց, եւ 300 նոց եւ աւելի բարձր գիներով ըստ տեսակին։

Այսուհանդերձ ոչ ոք սլիտի վարանի իւր ճա-չակին յարմար ընտիր ծխախոտ դտնելու մասին, բաւական է դիմել մեր վերոյիշեալ գործատունն ի Գալաթիա Սանտրգճըլար փողոց թիւ 109, եւ կամ ամեն ծխավաճառներէ խնդրել մեր գործարանէն եկած ապրանքներէն։

Ծան. Օտար երկիրներէ ապրանք ուզողները կը մտանակցին այն մենաշնորհին, զոր ունիմք կայսերական կառավարութենէն, որ է պանտրօլի տուրքէն ազատ ըլլալ, որով 0/0ին 20ական կուտենան։

Վաճառատուներն են.

Գալաթիա Սանտրգճըլար	Թիւ 109
Զըմատան դարու Զեօմլեկճիլեր	» 29
Էմինէ–Լօնիւ	» 56

ՏԷՄԻՐԴԱՓՈՒԼԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

ԿԱՂԱՆԴ
ԵՒ
ՅԱՐԻՆԿԵՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Կեդրոն Նորայրի քառաթերթից, կեդրոն Զմիւռնիոյ Մաղրեանի գրանց, կեդրոն Տըվ-խուռ Փարոսի Հայատառից, եւայլն եւայլն։

ՀՈՍ

Կաղանդի վերաբերեալ զանազան նուէր-ներէ, դպրոցական գրքերէ եւ պատկերներէ պատ կը գտնուին նաեւ՝

Ընտիր մաքառա թիրէ, բարձի եւ բազու-ճի համար, քանաւայի սաամբաններ, քրօչկի օրհնանիներ, ծակոտած քանաւա թղթեր, կա-նանց եւ սրանց համար 35 ղրչ. գնով ֆանել-լոյը լուսաթերին բօթիններ, Նուպլիան կոշիկի նեղիկներ, զարմանալի սժանութեամբ Պրուսայի խաւլումներ, բազմերքի թախտմներ, պարտուղ-ներ։ Կան նաեւ կաղդուրիչ զուտ քօնեաքներ, պօշաոներ եւլն եւլն։

Վաճառատունս՝ կաղանդի պատճա-ռաւ կիւրակէ օրերը և գիշերները մին-չեւ ժամը 1 բաց է։

Պօլիս Ուզուն չարչի Քիլիտ խանի կից

ՆՈՒԷՐ ԿԱՂԱՆԴԻ
ԴՐԵՑ Ս. Ց. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Սոյն գիրքը՝ որ տղայոց համար խիստ յարմար է, գեղեցիկ պատկերներով զարդարուն և կը պարունակէ իր մէջ զա-նազան մանրալիպեր, խրատներ և այլ բա-րոյական դասեր. որ դպրոցական երկ-սեռ ուսանողք անշուշտ կրնան մեծ օ-գուտ քաղել։

Կեդրոնատեղին է Ուզուն չարչիի Քը-րէնկեան գրատունը. կը գտնուի նաև բոլոր Հայ գրավաճառաց քով։ Գին 60 փրդ։

ՏԷՐ–ԽՄԲԱԳԻՐ
Ս. Ց. ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Բիզա–փալա խան թիւ 14